

COOS HUIJSEN & GEERTEN WALING

ROZE DRAAD

**STRIJD, SUCCES EN STILSTAND IN
VIJFTIG JAAR HOMO-EMANCIPATIE**

Met een voorwoord van Tahrim Ramdjan
en een nawoord van Tom Mikkers

Boom

© 2026 Coos Huijsen & Geerten Waling | Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Auteursrecht ten aanzien van tekst- en datamining en machinelearning is nadrukkelijk voorbehouden. Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl.

No part of this publication may be reproduced in the context of text and data mining for any other purpose which is not expressly permitted by law without the written permission of the publisher.

Ontwerp omslag: Mijke Wondergem
Verzorging binnenwerk: Bas Reijnen

ISBN 9789024476411
NUR 320, 695

www.boom.nl

INHOUD

VOORWOORD 9

De drie strategieën van homo-zijn *Tahrim Ramdjan*

PROLOOG 17

De kracht van strategische emancipatie *Geerten Waling*

De Nederlandse Harvey Milk | 'Coming-out is the most political thing to do' | Betekenis geven aan een halve eeuw emancipatie | Het waarom van dit boek | Een bijzondere band met twee 'lieve jongens' | Een geboren outsider | Morele paniek | 'Als Huijsen homo is, so what?' | Kleine keuzes met grote gevolgen | Vrijheid, verdraagzaamheid en verbintenis

Homo politicus: de eerste parlementariër ter wereld die uit de kast kwam *Coos Huijsen 37*

Moedige mannen | Principieel én pragmatisch | Toen was geluk echt niet gewoon | De eerste keer | Toch gloorde er iets | Mijn moeder opzadelen met een homoseksuele zoon? | Een homo op zoek naar God, maar niet naar 'genezing' | Zelfontkenning, maar voor hoe lang nog? | De vroege homo-emancipatie | Het realiteitsbeginsel van mijn orthodoxe oma | De eerste hoopvolle geluiden | Studeren in de kast | Gedoemd tot huichelen | Militaire dienst | Er 'hing iets in de lucht' | Als het persoonlijke politiek wordt | Een opmerkelijke politieke voorkeur | Ik sublimeerde me te pletter | Begin dáár waar de ander zich mentaal bevindt | Mannelijkheid in de 'christelijk-

historische lifestyle' | 'Verkeerde Coos' | In de Kamer, maar nog
wel in de kast | Uit de kast, een waagstuk | Een eigen gay lifestyle |
Voor het eerst echt feest, als een vrij mens | Lank, liefde van mijn
leven | Coming-out: meer dan jezelf zijn | Overwegingen van een
'zetelrover' | Een nieuwe weg, weg uit de politiek | De 'Miami Night-
mare' | De echo's van de eerste emancipatiegolf | Domweg gelukkig
in Amsterdam | Homonetwerken, een monument, maar het huwelijk
dan? | Obstakels in een vrijzinnige stad | Docent en uit de kast: geen
taboe meer | Een liberaal straatbeeld | Een hard einde aan de frivole
onschuld | De rationele onderbouwing van de homo-emancipatie |
Kamertjeszonde: veel politici bleven in de kast | De Algemene Wet
Gelijke Behandeling | De echte erkenning: het huwelijk wordt
opengesteld | Vieren wat er te vieren valt | Het vrijzinnige gidsland
in gevaar | Heerlijk homo | Een drastische verslechtering | Het
Blauwe Fonds | Schatplichtig aan de vrijzinnige democratie | Door
de tijdgeest wakker gekust

EPILOOG 173

Vijftig jaar strijd, succes en stilstand

Coos Huijsen en Geerten Waling

*Vragen die ons niet loslaten | Politiek succes: boegbeelden te over |
Juridisch succes: de openstelling van het huwelijk | Regenboogouders:
een toets voor de emancipatie | Een eigen familie, zonder bloedband |
Amsterdam, de meest vrijzinnige stad ter wereld? | Verhalen van
slachtoffers | Een nieuw activisme tegen de agressie | Het eerste land
ter wereld: noblesse oblige?*

NAWOORD 209

Een blauwe nalatenschap *Tom Mikkers*

OVER DE AUTEURS 221

VOORWOORD

DE DRIE STRATEGIEËN VAN HOMO-ZIJN

Tahrim Ramdjan

Hoe ga je ermee om als je homo bent? Hoe ga je ermee om dat je afwijkt van de norm? Het is een vraag die elk jaar voor het eerst opduikt in de hoofden van miljoenen jongens en meisjes ter wereld, en een vraag die je nooit zal verlaten. Het is een vraag die je blijft achtervolgen. Soms zul je denken ervan verlost te zijn, maar net als een migraine die op de meest onverwachte momenten komt opzetten, klopt ze aan – en dan heb je geen andere optie dan je eraan over te geven.

Ik weet niet of ik het troostend of juist ontnuchterend vind om te lezen hoe idolen en iconen daar ook last van hebben. Maar wat had ik dan ook verwacht? Natuurlijk zou het levensverhaal van voorvechter Coos Huijsen, een van de reuzen op wiens schouders ik sta, ook met zo'n worsteling beginnen. Toch sta je er niet bij stil dat ook daar pijn en verdriet ten grondslag ligt aan al die successen. Het is een soort '*never meet your idols*', puur omdat het de illusie van hoop groot houdt dat er ooit een wereld zal zijn waarin je niet zult lijden onder de schaamte en worsteling die je als niet-hetero en/of niet-cisgender onvermijdelijk eens zult tegenkomen.

Het zal u opvallen dat de personen in dit boek opvallend eerlijk zijn over wat zij mee hebben gemaakt, of nog altijd meemaken. Ook auteur Geerten Waling vertelt over zijn biseksualiteit,

en hoe anders en bevreemdend het is om met een man in het openbaar te zoenen, of als verliefd koppeltje rond te lopen – dat wil zeggen: anders dan wanneer je dat, als man, met een vrouw doet. Ooit heeft een jongen op een huisfeestje, die voor het eerst een biseksuele relatie had, mij dat uitgelegd als volgt: ‘Opeens is je aanwezigheid in de publieke ruimte geladen.’

En begrijp me goed: het is geen wedstrijdje in slachtoffer-schap. Maar ik weet niet anders dan dat mijn aanwezigheid in de publieke ruimte geladen is.

Want er is altijd die vraag: hoe ga je ermee om als je homo bent?

Ook in Huijsens levensloop zie ik een aantal strategieën voor-bijkomen, tussen welke homomannen naar mijn idee vaak wis-selen – onbewust, zo geloof ik.

Er is, om te beginnen, de strategie van je hullen in schaamte en zelfhaat. Heel recent heb ik, van dichtbij, mogen meemaken hoe ontzettend lastig het is om daaruit te komen wanneer het zich in elke vezel van je lijf nestelt. Ik heb het meegemaakt in een intieme relatie, bij een jongen die uit de kast was; er geen problemen mee had om op straat te zoenen, of handjes vast te houden. Ik was voor eventjes de gelukkigste man ter wereld. Totdat ik erachter kwam hoe hij over zichzelf, en tegen zichzelf, sprak. Dat hij het toch niet kon accepteren dat hij op mannen viel; hij wilde niet als ‘onsportieve, burgerlijke homo’ gezien worden. Dat hij zichzelf ‘enkel kon accepteren als hij *top notch*, dus knap en mannelijk, datete’. Dat hij toch regelmatig met vrou-wen datete, ook al voelde hij er niets bij, kennelijk om zichzelf te overtuigen dat hij toch in het ideale plaatje kon passen van heteroseksuele man.

Het was vreselijk pijnlijk om te zien, en om mijzelf te bescher-men besloot ik die relatie vrij snel te beëindigen. Wat ik het meest verrassend vond, is hoe deze man altijd de liefde en steun heeft gehad in zijn directe omgeving – familie, vrienden – om ‘met een meisje, of jongen, dat mag ook’ thuis te komen.

Het deed me denken aan het, in mijn generatie monumentale, boek *Confettiregen* van Splinter Chabot. Alvorens ik het las, vroeg ik me af: wat gaat deze jongen, die uit een literaire familie komt en opgroeide in Benoordenhout, Den Haag, me nou vertellen over trauma's? Dat dacht ik ook bij het lezen van de eerste pagina's, waarin hij vertelt dat de muren thuis roze waren. Maar juist door de depressieve episodes waarover hij daarna openhartig vertelt, de gedachten aan suïcide die passeren, besepte ik: de rot zit diep. Het probleem zit diep in de maatschappij verankerd.

Ook Coos Huijsen spreekt in dit boek openhartig over zijn depressieve episodes en waar dat in had kunnen culmineren. Hij weet scherp onderscheid te maken tussen enerzijds de schaamte die hijzelf juist niet voelde voor zijn homoseksualiteit – het innerlijke besef dat er niets mis met hem kón zijn. (Anders zou je ook niet 's werelds eerste openlijk homoseksuele parlementariër kunnen worden, denk ik zo.) Tegelijkertijd besepte hij dat hij deed aan een 'doen alsof', door niet uit de kast te (kunnen) komen, en dat vreet je van binnen op.

Het raakte me hoe hij beschreef dat 'niet alleen zijn jeugd, maar ook zijn toekomst gestolen zou zijn'. Dat eerste is zonder meer, nog steeds, waar. Ik moet denken aan de dood van de 17-jarige Rotterdammer Orlando Boldewijn, die in februari 2018 dood in het water werd gevonden in Den Haag. Hij kwam terug van een Grindr-date.

Toegegeven: in Coos' jeugd waren het de Amsterdamse pishuizen en later de krullen, waar de politie soms met een stopwatch stond te timen hoe lang men daar binnen stond. Ik moet dan denken aan een rechtszaak uit 1958: agenten stonden op het Amsterdamse Weesperplein te timen hoe lang een man in een pishuis verbleef. Dat mocht maximaal vijf minuten. Omdat hij er een minuut te lang verbleef, werd hij verdacht van homoseksuele handelingen.

Maar Boldewijns dood heeft wat met mij gedaan, en dat geldt voor vele anderen. Publicist Manju Reijmer schreef een prachtig

essay dat in *OneWorld* werd gepubliceerd. ‘Als queer tiener kies je niet voor onveiligheid, maar voor intimiteit.’ Want die eerste zoenen, het eerste handwerk, het zachtjes ontdekken van elkaars lichamen als tiener, zoals je dat in de fietsenstalling doet, of op een schoolfeest, of simpelweg thuis: dat is voor ons queer mensen niet weggelegd. Wij zoeken onze eerste stapjes intimiteit in de struiken, parkeerplaatsen en aan de vage randen van steden. Omdat we niet normaal zijn.’

De hel, dat zijn de anderen. Maar de anderen zijn wel normaal, dus we hebben het ermee te doen.

Dat brengt me op de tweede strategie en het tweede antwoord op de vraag hoe om te gaan met je ‘afwijking’ – hard werken. Coos beschrijft het letterlijk, en ik zou zijn woorden geweld aandoen door ze te parafraseren: ‘[Ik was] ervan overtuigd dat homo’s, als ze wilden dat hun homoseksualiteit ooit breed geaccepteerd zou worden, zich dan ook in meer conservatieve kringen moesten gaan begeven. En dat zij in zo’n vijandige omgeving eerst waardering, gezag en prestige zouden moeten verwerven buiten hun geaardheid om, om vervolgens de situatie te creëren dat niemand meer om hen – en om homoseksualiteit als acceptabel kenmerk – heen kon. Het was een denktrant die me zou leiden bij veel belangrijke keuzes in mijn leven.’

Is dat waarom veel homomannen buitengewoon succesvol zijn? Het komt terug bij veel homoseksuele idolen. Neem fotograaf Erwin Olaf – auteur Mischa Cohen gaf zijn biografie de passende ondertitel ‘Hard werken, hard feesten’. In het boek vertelt Olaf openhartig aan Cohen hoe hij met dat hard werken poogde een innerlijk gat te dichten.

We kunnen niet ontkennen dat het harde werken Coos Huijsen veel heeft gebracht. Ik schrijf dit voorwoord enkele dagen voordat Nederland zijn eerste homoseksuele minister-president krijgt, Rob Jetten. Dat is bij uitstek een persoon over wie je kunt zeggen dat niemand om hem heen kan, en dus ook niet om zijn homoseksualiteit. En werken is boven drank, drugs, sigaretten,